

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

55-1

BRNO 2014

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 55
Volume 55

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková,
Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík,
Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design s.r.o.

Software
Software

Adobe InDesign CS6

Fotografie na obálce
Cover Photography

Hostěradice, okr. Znojmo. Sestava nádob s kremací ze žárového hrobu
kultury zvoncovitých pohárů. (viz obr. 10 na str. 59)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2014
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2014 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Na povrchu skryté trasy polních cest i na hromadách zeminy vytěžené z rýh pro podélnou drenáž a zasakovacích jam bylo objeveno několik zlomků keramických nádob, z nichž jeden je možné datovat do doby laténské.

Michal Přichystal

Resumé

Moutnice (Bez. Brno-venkov). Bei der Rettungsgrabung in der Flur „Louky“ wurde die Schicht mit der latènezeitliche Keramikscherbe entdeckt.

POLEŠOVICE (OKR. UHERSKÉ HRADIŠTĚ)

„Nivy“. Doba halštatská. Sídliště. Záchranný výzkum.

Podobně jako v minulých letech byl i v roce 2013 proveden na známé polykulturní lokalitě v polešovické písčinně (viz kapitoly Neolit a Doba bronzová) pravidelný záchranný výzkum probíhající v závislosti na postupu těžebních prací. Z nemovitých nálezů naležících starší době železné je třeba zmínit odkrytí jedné zahloubené zemnice (obr.8) a několika dalších sídlištních jam. U zjištěné chaty byl zajímavý téměř pravidelný čtvercový půdorys. Žádné další konstrukční prvky však již nebyly pozorovány. Z výplně všech těchto halštatských objektů byl vyzvednut poměrně početný soubor typologicky pestré keramiky.

Marek Lečbych

Obr. 8. Polešovice. Halštatská zemnice.

Fig. 8. Polešovice. A sunken hut from the Hallstatt period.

Resumé

Polešovice (Uherské Hradiště Dist.). „Nivy“. A sunken hut from the Hallstatt period and several more settlement features of the Iron Age were excavated during a rescue excavation in Polešovice.

RAJHRAD (OKR. BRNO-VENKOV)

„Stará pošta“. Horákovská kultura. Sídliště. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

Při výstavbě menší průmyslové haly byl výkopy pro inženýrské sítě opět porušen sídelní areál starší doby železné, jehož části byly dokumentovány již v letech 1963 a 1985 (Belcredi a kol. 1989, 136). Na jihozápadním okraji plochy byl také zachycen menší žárový hrob s početným keramickým inventářem stupně Ha C.

David Parma, Petr Kos

Literatura

Belcredi, L. a kol. 1989: *Archeologické lokality a nálezy okresu Brno-venkov*. Brno: Okresní muzeum Brno-venkov.

Resumé

Rajhrad (Bez. Brno-venkov), „Stará pošta“, Horákov-kultur, Siedlung, Brandgrab, Rettungsgrabung.

TRNÁVKA (K. Ú. DOLNÍ ÚJEZD, OKR. PŘEROV)

„Zadní“. Doba železná. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

Archeologický výzkum v rámci stavby úseku dálnice D1 mezi Přerovem a Lipníkem nad Bečvou přinesl objev žárového pohřebiště na katastrálním území Dolního Újezda (okr. Přerov) u obce Trnávka (okr. Přerov), datovaného do závěrečné fáze doby halštatské na základě typologie archeologických artefaktů, zvláště keramických nádob. Výzkum uskutečnili pracovníci Archeologického centra Olomouc v průběhu měsíců května až srpna roku 2013. Lokalita, jež byla označena interním systémem Archeologického centra Olomouc jako Trnávka 5, se nachází zhruba 3 km severozápadně od Lipníka nad Bečvou (okr. Přerov) na mírně se svažující terase. Ta se sklání od severovýchodu směrem k jihovýchodu k dnes neexistující vodoteči, ta byla zaznamenána zhruba 300 m od zkoumaného pohřebiště. Výzkumem bylo pohřebiště zachyceno v celém svém rozsahu, odkryto bylo celkem 71 žárových hrobů a 36 objektů.

Obr. 9. Trnávka. Hrob H43.

Abb. 9. Trnávka. Brandgrab H43.

Půdorys hrobových jam byl pravidelný obdélníkový (obr. 9). Hrobové jámy hrobů H21, H35, H41, H59 (obr. 10), H65 a H71 se nacházely uvnitř koncentrických žlábků. V jejich výplni se nacházely zlomky keramiky, mazanice, uhlíky a drobné fragmenty spálených kostí. U šesti analogických koncentrických žlábků nebyly uvnitř těchto objektů detekovány hrobové jámy, ty byly pravděpodobně zničeny zemědělskou orbou, byly zřejmě zapuštěny mělce. Tři z těchto koncentrických žlábků bez hrobových jam, konkrétně objekt 22, 23 a 24, se částmi svých obvodů narušují (obr. 11). Ve výplni všech šesti objektů byly opět detekovány zlomky keramiky, mazanice, uhlíky a drobné fragmenty spálených kostí. Na půdorysu celého trnáveckého pohřebiště lze pozorovat linii průběhu hrobů obkroužených koncentrickými žlábků i žlábků bez hrobových jam. Tato linie směřuje úhlopříčně ze severoseverozápadu k jihovýchodu. Výzkumem hrobu H26 byla zachycena další z úprav hrobové jámy. Strop hrobové jámy byl kryt intencionálně kladenou

vrstvou kamenů, jež byly sekundárně využity po jejich utilizaci v rámci sídlištních aktivit, všechny kameny pocházejí z místní proveniencí. Kvalitativní charakter hrobů se snižuje směrem jižním pod linii hrobů a objektů s kruhovými žlábků.

Tafonomické polohové transformace sledované během dokumentace a celkové uspořádání artefaktů v hrobových jamách ukazují na ukládání spálených kosterních pozůstatků a všech vkladů do hrobových komor, hrobové jámy byly konstrukčně upraveny zřejmě výdřevou po obvodu hrobové jámy. Nádoby uložené v hrobových jamách nebyly omezeny jen na urny, počet nádob v jednom hrobu se pohyboval mezi jednou (urna) a více než dvaceti (maximální počet nádob v jednom hrobě byl 24). Pokud byla do hrobu uložena zásobnice (vždy největší nádoba z uložených), jejím obsahem byla vždy nádoba menší. Tato opakující se situace byla zjištěna během vyjímání obsahu hrobů. Kromě keramických nádob byly do hrobu vkládány železné předměty (nože-břítvy, jehlice a náramky), bronzové předměty (spony a spirálky) či skleněné korálky. Pokud stav zachovalosti nádob dovolil, byly vždy vyzvednuty in situ k následnému laboratornímu zpracování i neinvazivními zobrazovacími metodami. V průběhu výzkumu bylo přímo v terénu měřeno pH výplně hrobových jam i obsahu některých nádob, každý objekt byl kresebně dokumentován pomocí rastrové sítě a některé hroby byly digitalizovány pomocí 3D skeneru a byly odebírány vzorky pro chemické analýzy.

Pohřební rítus byl komplexní, uložení spálených kosterních pozůstatků do hrobů nebylo striktně urnové. Část pozůstatků byla vložena ve vrstvě na dno hrobové jámy spolu s uhlíky, jen nepatrná část kosterních pozůstatků se nacházela v urně, u některých hrobů byl zaznamenán vklad kosterních pozůstatků do dvou nádob. Charakter spálených pozůstatků (jejich barva a fragmentárnost) dovoluje určit, že křemenná teplota přesahovala více než 1000 °C. Jedná se o technologicky dokonalý proces kremace lidských kosterních pozůstatků. Dosažení výsledku dokonalé

Obr. 10. Trnávka. Hrob H59 uvnitř koncentrického žlábků.
Abb. 10. Trnávka. Brandgrab H59 in eine kreisförmige Rinne.

Obr. 11. Trnávka. Kruhové žlábký 22, 23 a 24.

Abb. 11. Trnávka. Die kreisförmige Rinne 22, 23 und 24.

kremace nemuselo být ovšem dosaženo jen absolutní výší křemáčnické teploty, kosterní pozůstatky mohly být vystaveny žáru (i s nižší absolutní teplotou) opakovaně. Pro fragmentárnost kosterních pozůstatků je téměř nemožná antropologická morfologická analýza, proto bylo přistoupeno k histologické metodice laboratorního zpracování. Ta umožňuje odhadnout dožitý věk zemřelého a odlišit vklad spálených kostí non-humánních jedinců, přítomnost zvířecích kosterních pozůstatků nelze metodicky vyloučit.

Pohřebiště je situováno v okolí geografické souřadnice 49°32'12.631" N, 17°33'1.138" E.

Lukáš Štín, Arkadiusz Tajer

Resumé

Trnávka (Bez. Přerov), „Zadní“. Bei der Rettungsgrabung wurde die hallstattzeitliche Brandgräberfeld abgedeckt.

UHERSKÝ BROD (OKR. UHERSKÉ HRADIŠTĚ) „Na Jiříčkách“. Doba laténská. Sídliště. Záchranný výzkum.

Během záchranného archeologického výzkumu bylo při stavbě výrobní haly firmy MANN+HUMMEL zjištěno osídlení ze dvou časových horizontů našeho pravěku (viz kapitola Neolit). Mladší horizont osídlení je na lokalitě reprezentován nálezem pozůstatků laténské polozemnice. Prozkoumaná zahloubená část tohoto objektu měla přibližně obdélný tvar se zaoblenými rohy a s delší stranou orientovanou ve směru východ – západ. Uprostřed kratších stran byly rozpoznány kulové jámy po nosných sloupech sedlové střechy a u jižní stěny se nacházel schodovi-

tý výstupek, snad pozůstatek původního vchodu. Ve výplni tohoto objektu se kromě početného souboru keramiky vyskytovaly také zlomky železných předmětů a jeden fragment náramku z modrého skla. Těmito nálezy je chata chronologicky zařazena do stupně LT C1.

Marek Lečbych

Resumé

Uherský Brod (Uherské Hradiště Dist.). „Na Jiříčkách“. A sunken hut from the La Tene period and several more settlement features of the Linear Pottery Culture were excavated in Uherský Brod.

Obr. 12. Uherský Brod. Laténská chata.

Fig. 12. Uherský Brod. A sunken hut from the La-Tene period.